

LOKAL HANDLINGSPLAN SUICIDPREVENTION

ARVIDSJAURS KOMMUN

Dokumentnamn	Dokumenttyp	Fastställd/upprättad	Beslutsinstans
Styrande dokument	Plan	Kf 2023-11-28 § 142	Kommunfullmäktige
Dokumentansvarig	Giltig till		
Kommunstyrelsen	Tills vidare		
Dokumentinformation	Dnr 249/2023		

Lokal handlingsplan – Suicidprevention

Antagen av kommunfullmäktige 2023-11-28

Innehållsförteckning

Övergripande målområden för folkhälsan.....	3
Lokal samverkan	4
Bakgrund.....	4
Syfte.....	5
Ramar för arbetet	5
Mål.....	5
Målgrupper	5
Organisationernas uppdrag och ansvar	6
Primärvården.....	6
Kommunstyrelsen.....	6
Social verksamhet	6
Skolan och elevhälsan.....	8
Kultur och Fritid.....	8
Samhällsbyggnads	8
Polisen.....	9
Räddningstjänsten.....	9
Kyrkan	9
Hälso- och trygghetsrådet.....	10
Planens praktiska tillämpning	10

Lokal handlingsplan – Suicidprevention

Antagen av kommunfullmäktige 2023-11-28

Övergripande målområden för folkhälsan

Utgångspunkten för folkhälsoarbetet i Sverige är de åtta övergripande målområdena för folkhälsa. De anger centrala bestämningsfaktorer för hälsan. Folkhälsa berör och påverkas av många samhällsområden, därför är det viktigt med gemensamma målområden som vägledning.

Det övergripande målet för folkhälsa är att

”Skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälso-klyftorna inom en generation”

De åtta övergripande målområdena:

1. Det tidiga livets villkor
2. Kunskaper, kompetenser och utbildning
3. Arbete, arbetsförhållanden och arbetsmiljö
4. Inkomster och försörjningsmöjligheter
5. Boende och närmiljö
6. Levnadsvanor
7. Kontroll, inflytande och delaktighet
8. En jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård

Folkhälsa handlar om allt från individens egna val och vanor till strukturella faktorer som yttre miljöer och demokratiska rättigheter i samhället. Det är ett samlingsbegrepp för hela befolkningens hälsotillstånd och det handlar både om nivån, exempelvis medellivslängden i befolkningen, och fördelningen av hälsa, exempelvis hur medellivslängden ser ut i olika grupper i befolkningen. En god folkhälsa innebär att hälsan är så god och så jämlikt fördelad som möjligt mellan olika grupper i samhället.

För att uppnå det övergripande målet om en god och jämlik hälsa måste jämlikhets- och jämställdhetsperspektivet tydliggöras och genomsyra folkhälsoarbetet på alla nivåer i samhället.

Det finns många myndigheter som mer eller mindre arbetar med målområdena, men Folkhälsomyndigheten har ett övergripande ansvar för uppföljning och utvärdering på riksnivå.

Lokal handlingsplan – Suicidprevention

Antagen av kommunfullmäktige 2023-11-28

Lokal samverkan mellan Hälsocentralen, Polisen, Kommunen, Kyrkan och Räddningstjänsten i Arvidsjaur kommun

Bakgrund

Region Norrbotten och Norrbottens Kommuner har erhållit separata medel för en förstärkt satsning på det suicidpreventiva arbetet i länet för 2023. Handlingsplanen är ett komplement till den länsgemensamma handlingsplanen för psykisk hälsa i Norrbotten 2023 och har sin utgångspunkt i den länsgemensamma handlingsplanen för suicidprevention Norrbotten 2022-2030.

För att minska antalet suicid och suicidförsök i Norrbottens län och i Arvidsjaur kommun behöver ett gemensamt arbete göras som är både verkningfullt och effektivt.

I länet pågår en bred satsning för det suicidpreventiva arbetet som genomförs på flera nivåer och med olika målgrupper.

Det suicidpreventiva arbetet omfattar alla länets medborgare oavsett ålder, etnisk och kulturell bakgrund, könstillhörighet samt till de individer som befinner sig i en riskgrupp.

Alla Norrbottens kommuner har fått i uppdrag att utarbeta en egen, lokal handlingsplan.

Den lokala handlingsplanen ska upprättas i samverkan mellan huvudmännen och andra aktörer på den lokala nivån.

Effektiv självmordsprevention bygger på en kombination av många olika insatser där hela samhället behöver involveras med ett självmordspreventivt perspektiv i arbetet. Förslagsvis genom att systematiskt inkludera flera myndigheter, verksamheter och aktörer, exempelvis:

- Kommunens verksamheter (ex socialförvaltningen, skola/elevhälsa, budget och skuldrådgivning, kultur och fritidsverksamheter, samhällsförvaltningen, m.fl)
- Hälso-och sjukvård
- Polis
- Räddningstjänsten
- Kyrkan
- Civilsamhällets olika aktörer, till exempel brukar- och anhängigorganisationer samt idrottsföreningar.
- Kronofogden

Arvidsjaur är förvaltningsområde för det samiska sedan 2010. Det innebär att personer i kommunen som talar samiska har särskilda rättigheter att använda sitt språk i både förskola, äldreomsorg och i sina kontakter med kommunen.

Sametingets folkvalda parlament har utarbetat och beslutat kring Sametingets hälsopolitiska handlingsprogram 2019. Sametinget har slutredovisat sitt regeringsuppdrag Sametingets individuella analys för nationell strategi för psykisk hälsa och suicidprevention (<https://www.sametinget.se/160565>) 2021 till regeringen.

Lokal handlingsplan – Suicidprevention

Antagen av kommunfullmäktige 2023-11-28

I rapporten lyfts vikten av att arbeta utifrån samers egna förutsättningar och behov. Till exempel framkommer att stärkandet av de samiska språken kan vara en viktig väg, då samiskspråkiga samer upplever bättre psykisk hälsa.

I de fyra nordligaste regionerna finns Nätverket för samisk hälsa som har koordinatörer i de fyra nordligaste länen och tar fram verktyg och stöd i arbete med samisk hälsa.

Arvidsjaur kommun ingår i det samiska språkförvaltningsområdet vilket gör att man har särskilda skyldigheter mot sina samiska medborgare. *Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724)*, *Språklagen (2009:600)* och *Barnkonventionen* är så kallade rättighetslagar, det vill säga det är kommunens skyldighet att tillvarata den enskildes rättigheter och informera om dem.

Svårigheter vid demens och andra sjukdomar som drabbar psyket kan förbättras när personal har kulturförståelse och kan prata samiska om de äldre har det som modersmål. Även barn och unga har ett speciellt skydd enligt lagstiftningen och många upplever språkförlust som en identitetsförsvagande faktor.

Rasism kan drabba dem som tillhör minoriteter och det kan ge en ökad risk för psykisk ohälsa då de utsatta upplever utsatthet och nedsatt tillit till en omgivning som i huvudsak är majoritetsbefolkningens domäner. Dessutom upplever många att omgivningen inte upptäcker att de blir utsatt för strukturell rasism och vardagsrasism.

Syfte

Syftet med den lokala handlingsplanen är att främja psykisk hälsa och förebygga suicid för samtliga medborgare i Arvidsjaur kommun.

Ramar för arbetet

- Handlingsplanen tas fram gemensamt av de olika huvudmännen och bygger på Regionens och Kommunens folkhälsopolitiska arbete samt andra överenskommelser som är relevanta.
- Handlingsplanen bör omfatta samma tidsspann som den länsgemensamma handlingsplanen, 2023 – 2030.

Mål

- Att gemensamt arbeta för att minska antalet suicid och suicidförsök.
- Att gemensamt arbeta för att minska psykisk ohälsa.
- Att alla berörda medarbetare ska ha kunskap om innehållet i handlingsplanen.
- Att öka den allmänna kunskapsnivån om suicidprevention såväl i samtliga personalgrupper som hos allmänheten.
- Att årligen genomföra aktiviteter riktade till samtliga målgrupper.

Målgrupper

Alla barn, unga och vuxna i Arvidsjaur kommun

Lokal handlingsplan – Suicidprevention

Antagen av kommunfullmäktige 2023-11-28

Organisationernas uppdrag och ansvar

Primärvården

Hälsocentralen arbetar utifrån ett första-linjen uppdrag vilket innebär att bedöma grad av psykisk ohälsa och behandla lindrig till måttlig problematik. Primärvården har infört tvärprofessionella psykosociala team som arbetar mot patientgruppen med psykisk ohälsa. Insatserna bygger på hälsofrämjande och stärkt levnadsvanearbete. I arbetet ingår även bedömning av suicidrisk.

Om bedömningen av suicidrisk är lindrig-måttlig fortsätter behandlingskontakten i primärvården med kontinuerliga uppföljningar. Vid behov samverkar primärvården med andra aktörer såsom socialtjänst, elevhälsa, psykiatri, mfl.

Primärvården och ambulanssjukvården kan även ta hjälp av MAE- Mobila akutpsykiatriska enheten. MAE är en öppenvårdsresurs för personer över 18 år i behov av psykiatrisk rådgivning, samtal, stöd och behandling. MAE bistår ambulanssjukvården med psykiatrisk kompetens i de fall behovet finns.

Region Norrbotten har avtal med SANKS (samiskt nationellt kompetenscenter för psykisk hälsovård och missbruk i Norge) för specialiserad sjukvård.

Hälsocentralen i Jokkmokk är Region Norrbottens resurscentrum för samisk hälsa som erbjuder ett utökat stöd för samiska patienter.

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen är kommunens ledande nämnd, dess "regering". Kommunstyrelsen styr och samordnar den totala kommunala verksamheten. Det är kommunstyrelsen som slutligen fastställer handlingsplanen för suicidprevention. Handlingsplanen gäller för samtliga verksamheter inom kommunens organisation.

Social verksamhet

Kommunens sociala verksamheter arbetar utifrån ett helhetsperspektiv som innebär att handläggare och övriga medarbetare arbetar med alla förekommande ärenden. Verksamhetens uppdrag är att främja en allsidig personlighetsutveckling och en gynnsam psykisk, fysisk och social utveckling för enskilda samt verka för att barn och ungdomar växer upp under trygga och goda förhållanden. I uppdraget ingår att förebygga psykisk ohälsa bland vuxna, barn och unga samt att så tidigt som möjligt uppmärksamma eventuell risk för suicid. Socialförvaltningen ansvarar för att vid behov hjälpa den enskilde och dess familj att ta de kontakter med sjukvård och andra myndigheter som det finns behov av.

Kommunens sociala verksamhet är uppdelad i flera områden:

- äldreomsorg,
- avdelningen för stöd och omsorg,-
- individ och familjeomsorgen, samt
- kommunal hälso- och sjukvård.

Lokal handlingsplan – Suicidprevention

Antagen av kommunfullmäktige 2023-11-28

Äldreomsorgens uppdrag

Ansvarar för att skapa trygghet hos äldre och ge en god och nära vård. Ansvarar också för att ge anhörigstöd, t.ex. stöd till personer som har någon i sin närhet som lider av psykisk ohälsa. Psykisk ohälsa är vanligt bland äldre personer, vilket i sin tur ökar risken för suicidtankar, suicidförsök och suicid. Enligt folkhälsomyndigheten så begås en fjärdedel av alla självmord av personer som är 65 år eller äldre. Det högsta suicidtalet fanns bland män som var 85 år eller äldre. Dessa personer återfinns oftast inom primärvården samt äldreomsorgen. De som jobbar inom äldreomsorgen har därmed ett stort ansvar att göra en bedömning av den äldres situation och behov. Det är också viktigt att samverka med andra vårdinrättningar/verksamheter då situationen kräver det.

Personal inom hemtjänst, hemsjukvård och vård- och omsorgsboenden spelar en stor roll i många äldres liv. Det är därmed av stor vikt att personalen har rätt kompetens och är utbildade i att tidigt identifiera tecken på psykisk ohälsa och risk för suicid samt kunskap hur man ska bemöta och stötta dessa personer.

Avdelningen för stöd och omsorg

Psykisk ohälsa förekommer i hög grad hos personer med funktionsnedsättning och psykisk ohälsa är därmed ett viktigt perspektiv inom LSS (Lagen om särskilt stöd och service). Studier visar att personer med neuropsykiatrisk och/eller intellektuell funktionsnedsättning riskerar att utveckla psykisk ohälsa i högre grad än andra. Det är inte ovanligt att symtom på psykisk ohälsa missas för att dessa symtom tros höra till vårdtagarens funktionsnedsättning. Enligt Socialstyrelsen är psykiatriska tillstånd som t.ex. depression, bipolär sjukdom, ADHD och autism kopplade till ökad suicidrisk.

Individ och familjeomsorgen

Psykisk ohälsa kan uppstå i samband med att man får problem med ekonomi, missbruk eller inom familjen. Psykisk ohälsa kan också vara en av anledningarna till att ovan problem uppstår. Individ och familjeomsorgens uppdrag är bland annat att uppmärksamma och motverka psykisk ohälsa genom att erbjuda tex råd och stödsamtal, familjestöd, budget och skuldrådgivning och missbruksbehandling inklusive stöd till anhöriga. Därutöver uppmärksammas våld i nära relation genom att samtliga handläggare inom myndighetsutövningen ställer rutinfrågor om våld till alla de möter inom sin profession.

Kommunal hälso- och sjukvård

Kommunens hälso- och sjukvård gör det möjligt för dem med långvarig sjukdom eller funktionshinder att vårdas i det egna hemmet, både under en kortare eller en längre period. Vården ges av sjuksköterska, arbetsterapeut, sjukgymnast eller omvårdnadspersonal. Exempel på hemsjukvård kan vara hjälp med mediciner, injektioner, såromläggning eller provtagning.

Lokal handlingsplan – Suicidprevention

Antagen av kommunfullmäktige 2023-11-28

Skolan och elevhälsan

Alla inom verksamheten har ett ansvar för att eleverna ska kunna lära, må bra och utvecklas. Uppdraget är att ge alla elever möjlighet att, utifrån sina egna förutsättningar, nå de nationella kunskapskraven och målen.

Elevhälsoarbete ska i första hand vara hälsofrämjande och förebyggande, men kan också vara åtgärdande. I arbetet inkluderas all personal i elevens närhet, men drivs primärt av de pedagoger och övrig personal som möter eleverna i deras vardag. Att stärka elevernas delaktighet och självkänsla är grundläggande och viktigt i det hälsofrämjande arbetet.

I en miljö där eleverna trivs, mår bra och lyckas i skolan minskar risken för ohälsa på både kort och lång sikt.

Tillgång till vuxna är viktigt för att eleverna ska kunna få stöd. Dessutom krävs trygga och tillitsfulla relationer för att eleverna ska våga prata om sådant de undrar över och vid behov be om hjälp. I skolan finns förutsättningar att upptäcka tidiga tecken på ogynnsam utveckling, vilket gör det möjligt att sätta in insatser och förebygga psykisk ohälsa. Tidig upptäckt kan ske genom återkommande kartläggningar av elevers trivsel, trygghet, studiero, inflytande och upplevelse av den egna hälsan, både den fysiska och psykiska. Det är också viktigt att skolan är uppmärksam på elever som saknar kamrater, inte deltar i fritidsaktiviteter eller ger uttryck för att inte må bra. Elevhälsan har inte något behandlande uppdrag. Om de elevhälsoinsatser och andra åtgärder skolan kan erbjuda inte är tillräckliga, kan samverka med socialtjänsten och/eller hälso- och sjukvården bli aktuell. Vårdnadshavare kan även hänvisas att själva ta kontakt med t ex socialtjänstens familjestödjare, hälsocentralen eller BUP.

Kultur och Fritid

Fritids-, idrotts- och kulturverksamhet skall vara en viktig del i kommunens verksamhet, utifrån ett helhetstänk med medborgarna i centrum. Satsningar på kultur- och fritidsverksamhet kan ses som sociala investeringar med syfte att höja invånarnas livskvalitet och öka social hållbarhet.

Kultur och fritid arbetar för en trygg, attraktiv, öppen och drogfri fritid för barn och unga. Våra barn och unga skall känna sig trygga och bli stärkta i sin identitet i våra verksamheter. Barn och unga ges möjlighet till delaktighet och inflytande och stimuleras till hälsofrämjande aktiviteter i samhället.

Ungdomsgården erbjuder verksamhet för ungdomar från årskurs 7 till 25 år, en plats där ungdomar kan träffas i en trygg och drogfri miljö.

Kultur och fritid arrangerar ett stort antal aktiviteter för barn och unga på deras fritid. Arvidsjaur har ett rikt och aktivt föreningsliv för barn och unga med ett mycket varierat utbud. En meningsfull fritid för våra barn och unga är vad som eftersträvas.

Samhällsbyggnads

I många kommuner finns så kallade ”hot spot”. Det vill säga platser som drar till sig personer som avser att begå suicid. Det kan vara broar, järnvägsövergångar eller annat. Vid kartläggning av hur det ser ut i Arvidsjaur kommun framkommer det inte att det finns några sådana speciella platser i kommunen för närvarande.

Lokal handlingsplan – Suicidprevention

Antagen av kommunfullmäktige 2023-11-28

Polisen

Polisen skyldighet och uppdrag är att förhindra självmord och att hjälpa de människor som lider av psykisk ohälsa då de kommer i kontakt med polisen. Självmord är inget brott men till polisens uppgifter hör bland annat att lämna allmänheten skydd, upplysningar och annan hjälp.

Polisens ansvar är att agera i det akuta skedet när någon hotar att ta sitt liv. Vid behov får polismyndigheten tillfälligt omhändertara personer i väntan på att hälso- och sjukvårdspersonal kan ge vederbörande hjälp, förutsatt att personen i fråga utgör en akut fara för sitt eget liv eller i övrigt behöver omedelbar hjälp.

Missbruk av alkohol och narkotika är ofta en bidragande orsak till psykisk ohälsa. Polisen arbetar kontinuerligt för att minska inflödet av narkotika och förhindra att alkohol säljs till minderåriga.

Räddningstjänsten

Räddningstjänsten möter, inom sitt uppdrag, psykisk ohälsa på olika sätt. Insatser relaterade till suicid sker alltid i samverkan med polis, ambulans och räddningstjänst. Räddningstjänsten samverkar och utbildar personalen i akut omhändertagande av suicidnära person. Med hjälp av den interna utbildningen skapas ett arbetssätt för att säkerställa personalens kunskap gällande omsorg av suicidnära person.

Kyrkan

Kyrkans verksamheter är i sig suicidpreventiva, eftersom de ger möjlighet till sammanhang, trygghet, mening, möten med människor, grupptillhörighet, livssamtal, existentiell hälsa, livsstyning, tro och hopp. Det finns dessutom ett särskilt uppdrag för alla som arbetar i Svenska Kyrkan att värna om särskilt utsatta människor.

I församlingen kan alla som vill få stöd via samtal. Man kan samtala med präst eller diakon, som genom sin utbildning har stora kunskaper i krisberedskap och krishantering. Dessutom kan man samtala med annan personal och frivilliga som arbetar med människor i församlingen. Präster har absolut tystnadsplikt, vilket innebär att det inte finns undantag från tystnadsplikten. Diakoner och övrig personal har tystnadsplikt men med anmälningskyldighet när det gäller barn och unga.

Församlingen samverkar i olika konstellationer med kommunen, regionen samt polisen, för människors bästa.

Det finns även möjlighet att kontakta jourhavande präst via telefon (112), digitalt brev, vanligt brev eller via chatt.

Lokal handlingsplan – Suicidprevention

Antagen av kommunfullmäktige 2023-11-28

Hälso- och trygghetsrådet

Hälso- och trygghetsrådet är en samverkansgrupp bestående av representanter från hälsocentralen, socialförvaltningen, polisen, kommunstyrelsen, folktandvården, samhällsbyggnadsförvaltningen, kultur- och fritidsförvaltningen, kyrkan, HR-avdelningen och kommunens säkerhetssamordnare.

Rådet har ett övergripande ansvar med uppdrag att stimulera, samordna och följa upp folkhälsoarbetet i kommunen utifrån de behov som finns och de politiska prioriteringarna som görs.

Handlingsplanen för suicidprevention lämnas till Hälso- och trygghetsrådet för synpunkter innan det går vidare till kommunstyrelsen.

Planens praktiska tillämpning

Information/implementering sker till exempel via:

- Kommunens hemsida, förslagsvis under flikarna kommun, skola och social omsorg
- Kommunbladet
- I annons x:et annonseras eventuella aktiviteter som erbjuds i kommunen
- Broschyrer
- Sociala medier

Aktiviteter

- Utbildning/kompetensutveckling till personal – sker inom respektive verksamhetsområde.
- Inom respektive verksamhetsområde sker löpande arbete i form av exempelvis utbildningar, temaarbete på skolan, riktade insatser till föräldragrupper, förebyggande hembesök till äldre, trygghetsvårdinnor inom äldreomsorgen, temakvällar på ungdomsgården, utställningar, föreläsningar, träffpunkter, mm.
- Gruppen för suicidprevention träffas 1 gr/år för sammanställning av årets händelse och återrapportera till kommunstyrelsen.

Uppföljning

- Redovisning sker genom en sammanställning av årets aktiviteter samt utvärdering av dessa. Sammanställningen lämnas till kommunstyrelsen.
 - Handlingsplanen revideras i samband med återrapportering till kommunstyrelsen.
-